

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Irodalomtudományi Doktori Iskola

Az akkreditációs eljárásban közreműködő
látogató bizottság jelentése

A 2021/1/IX/3. sz. határozat melléklete

Tartalomjegyzék

I. A látogató bizottság javaslata az akkreditációt illetően	3
I.1. Főbb erősségek	4
I.2. A monitoreljárás feltételei	5
II. A látogató bizottság értékelése	6
II.1. A doktori iskola általános helyzetképe	6
II.2. A törzstagok tudományos tevékenysége	7
II.3. Az ESG-kritériumok szerinti értékelés	8
ESG 1.1 Minőségbiztosítási politika	8
ESG 1.2 és 1.9 A képzési programok kialakítása és jóváhagyása, folyamatos figyelemmel kísérése és rendszeres értékelése	11
ESG 1.3 Hallgatóközpontú tanulás, tanítás és értékelés	13
ESG 1.4 A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képesítés odaítélése	15
ESG 1.5 Oktatók	17
ESG 1.6 Tanulástámogatás és hallgatói szolgáltatások	18
ESG 1.7 Információkezelés	19
ESG 1.8 Nyilvános információk	20
ESG 1.10 Rendszeres külső minőségbiztosítás	23
Látogató Bizottság	23

I. A látogató bizottság javaslata az akkreditációt illetően

A MAB Látogató Bizottsága (a továbbiakban: a Bizottság) a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskola (D158) által készített önértékelés, az átvizsgált nyilvános egyetemi dokumentumok és az online interjúk alapján megállapítja, hogy az Irodalomtudományi Doktori Iskola (a továbbiakban: DI) minőségbiztosítási rendszere az ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area) elveinek értelmében egységes szerkezetű, az egész doktori iskolára kiterjed.

A doktori iskola minőségbiztosítási és fejlesztési folyamatai tervezettek, tervezési, ellenőrzési, mérési és értékelési eljárásai többnyire rendszeresek. A vezetési folyamatok és a minőségbiztosítási folyamatok között kimutatható a kapcsolat, az oktatás-kutatás menedzsmentje részben megfelelő, iránya illeszkedik a doktori iskola stratégiájához.

A támogató – pénzügyi, gazdálkodási, informatikai – folyamatok, valamint az infrastruktúra megfelelő háttérrel biztosít az oktatási és kutatási tevékenységhez.

Ennek alapján a doktori iskola öt évre akkreditálható feltételesen, monitoreljárással egybekötve.

A monitoreljárási feltételei: a doktori iskola e határozathozatal napjától számított két éven belül benyújtja a MAB-nak írásos beszámolóját, melyben részletesen ismerteti az ebben a jelentésben felsorolt hiányosságok pótlására tett intézkedéseket. A MAB a beszámoló beérkezését követő 30 munkanapon belül jelzi a doktori iskolának, ha helyszíni látogatást is szükségesnek tart. A pótolandó hiányosságok felsorolása az I.2. fejezetben található; amennyiben ezek pótlása nem történik meg az előírt határidőre, a MAB megvonja az akkreditációt a doktori iskolától.

Az egyes ESG-pontokat tárgyaló fejezetek végén a Bizottság által megfontolásra ajánlott javaslatok találhatóak. Mérlegelésüket a doktori iskolára bízva a Bizottság, teljesülésüket külön nem vizsgálja.

I.1. Főbb erősségek

A MAB fontos célja, hogy az akkreditációs eljárások során tapasztalt jó gyakorlatokra felhívja a doktori képzést folytató intézmények figyelmét. A Bizottság e célból összegyűjtötte azokat a gyakorlatokat, melyeket példaértékűnek talál, s melyekből más doktori iskolák is ötleteket meríthetnek.

- Kiforrott és életszerű rendszere van a működési mechanizmusok területén a jó gyakorlatok intézményen belüli átadásának, ami a doktori iskolák esetében az Egyetemi Doktori és Habilitációs Tanács keretein belül valósul meg.
- Alapos és részletes C-SWOT-elemzés keretén belül tárták fel a DI működésével kapcsolatos erősségeket, gyengeségeket, valamint a lehetőségeket és veszélyeket is, kiegészítve a korlátozó tényezőkkel, amelyek mellett a DI minőségcéljait is rögzítették.
- A DI hallgatóinak elégedettségmérésére nagy hangsúlyt helyez az intézmény, a DI az éves felmérések eredményeit, valamint a méréshez alkalmazott kérdőíveket közzé is teszi a honlapján, tájékoztatást nyújtva ezáltal valamennyi érdeklődő számára.
- Kiemelendő, hogy az egyetemi Minőségbiztosítási Bizottság tagjai között ott vannak a DI-titkárok, a Doktori és Habilitációs Iroda vezetője, valamint van doktorandusz képviselő is.
- Jó gyakorlat a Képzési Terv rugalmassága, amennyiben a tanulmányi modul keretein belül az aktuálisan meghirdetett kurzusok igyekeznek maximálisan figyelembe venni a hallgatók szakmai igényeit és érdeklődési területeit.
- Kiemelendő a doktori műhelymunka I-II. kötelező tanegység a Képzési Tervben, mely szakmai-gyakorlati alapozást nyújt a doktoranduszoknak a későbbi kutatói és publikációs tevékenységhez. Ennek keretein belül *„hazai és külföldi egyetemi oktatók és kutatók előadásain vesznek részt és tesznek föl kérdéseket, illetve a doktoranduszok által írt dolgozatokat, recenziókat és tanulmányokat, ezekhez írásbeli vagy szóbeli korreferátumokat és hozzászólásokat készítve.”*
- Jó gyakorlatként azonosítható a DI azon publikációs törekvése, amely a kiemelkedő doktoranduszok disszertációit adná ki, tanulmányaikat közölné az egyetem (vagy a DI) gondozásában.
- Kiemelendő, hogy már mesterszakos hallgatók is bekapcsolódhatnak a DI-hoz tartozó kutatócsoportok munkájába, sőt, sokszor innen kerül ki a doktoranduszi utánpótlás. Ez a gyakorlat nagyban hozzájárul a PhD-téma kidolgozásához, és egyúttal kiváló toborzási eszköz, de akár a doktori képzésen túli perspektívát is kínálhat.
- Kitűzött és megvalósított fejlesztés volt – a korábbi heti két óra helyett – az összes doktori kurzus beszámíttatása az oktatói óraterhelésbe.

I.2. A monitoreljáráás feltételei

A minőségbiztosítási politika területén:

- A DI Minőségbiztosítási Tervének olyan operatív jellegű fejlesztése szükséges, amelyben elsősorban a DI hatókörébe tartozó, reális minőségcélokat határoznak meg, valamint nyomon követhetők az azokhoz kapcsolható indikátorok is, továbbá azok ellenőrzési és visszacsatolási mechanizmusai is.
- A minőségcélok meghatározása során a C-SWOT elemzés eredményeire is figyelemmel kell lenni.
- A doktori képzéssel összefüggő szabályzatok között koherens szabályozási rendet kell megteremteni, az elavult információkra (ODT 2013) történő hivatkozásokat meg kell szüntetni.
- A doktorandusz hallgatók és egyéb érdekelt felek számára bevonódási lehetőséget kell teremteni a DI működési, minőségbiztosítási tevékenységeinek fejlesztése érdekében.

A képzési programok területén:

- A gyakorlatba is át kell ültetni a Képzési Terv rendszeres felülvizsgálatát a DI munkájában részt vevő oktatók és hallgatók minél szélesebb bevonásával.
- A Képzési Tervben különüljenek el a két program hallgatói számára megajánlott tanegységek, jelenleg ugyanis nem látható át, mely programon belül mit kell vagy ajánlott teljesíteni, márpedig a tanegységek bizonyos esetekben programspecifikusak.
- Szabályozni kell az oktatási kreditért végzendő munkamennyiséget, valamint a Neptunban – annak érdekében, hogy oktatói tevékenységüket értékelni lehessen – az adott tárgyhöz oktatóként hozzá kell rendelni az érintett doktoranduszokat a kurzusukhoz.
- Rögzíteni kell, hogy mit ért a DI a tanórák nélkül megtartott kurzusokon.

A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képesítés odaítélése területén:

- A komplex vizsgára való felkészüléshez szükséges irodalom jegyzéke a DI honlapján jelenleg nem minden tantárgyhoz hozzáférhető (négy a 16-ból), ezt pótolni kell.
- A komplex vizsgára vonatkozó szabályozásban – a hatályos rendelkezésekkel összhangban – egyértelművé kell tenni, hogy a bizottság tagjainak legalább egyharmada semmilyen módon nem állhat foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban az egyetemmel, törölve a „*vagy nem az adott doktori iskola oktatója*” kitétel. Ez az Egyetemi Doktori Szabályzat 11. § (13) pontjára, vonatkozik.)

- A DI Működési Szabályzatában rögzített komplex vizsga szabályozása nem felel meg a Kormányrendeletben előírtaknak. A 387/2012 (XII.19.) Kormányrendelet 12/A. § (4) bekezdésének megfelelően a DI Működési Szabályzatában lehetővé kell tenni a komplex vizsga disszertációs részének ismételtetését, és ezt a honlapon is ennek megfelelően kell nyilvánosságra hozni.
- A fokozat értéke és a kimeneti minőség biztosítása érdekében a DI-nak transzparens publikációs követelményrendszert kell kialakítania, akár a hasonló profilú intézmények publikációs mutatóinak összevetésével. A jelenleg rögzített kritériumok: „*szakmai közösség által rangosnak tartott tudományos folyóiratban vagy kötetben, továbbá jelentősebb hazai és nemzetközi konferenciák kiadványaiban megjelent – részben megjelentetésre elfogadott – közlemények*” (Egyetemi Doktori Szabályzat), „*megfelelő számú és minőségű megjelent vagy közlésre elfogadott – tudományos közlemény*” (Működési Szabályzat) nem nyújtanak megfelelő támpontot sem a hallgatóknak, sem a teljesítmény igazolójaként kijelölt témavezetőknek.
- Törekedni kell a rendszerszerűbb nemzetköziesítésre: jelenleg esetleges mind a külföldi vendégoktatók, mind a külföldi hallgatók (Stipendium Hungaricum) jelenléte a DI képzési programjában.

Az információk nyilvánossága területén:

- A DI Képzési Terve (2019) ismerteti a képzés során megszerzendő 240 kredit elosztását (tanulmányi, kutatási és oktatási kreditek), emellett részletesen bemutatja a tanegységeket. A bemutatás azonban nem egységes: van, ahol feltünteti az ajánlott szemesztert és kreditértéket, van, ahol nem. Ezt javítani szükséges.
- A szabályzatokkal, nyilvános dokumentumokkal szemben – terjedelemtől függően – általános formai követelmény tartalomjegyzék és hatály feltüntetése, ez az alábbi dokumentumokból hiányzik, így a keresés meglehetősen nehézkes: Habilitációs Szabályzat, Egyetemi Doktori Szabályzat (EDSZ), a DI Minőségbiztosítási Terve.

II. A látogató bizottság értékelése

II.1. A doktori iskola általános helyzetképe

A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen (PPKE) 2003 óta létezik doktori képzés az irodalomtudomány területén. Az eredeti Nyelv- és Irodalomtudományi Doktori Iskola 2008-ban kettévált; az Irodalomtudományi Iskola 2009-ben új képzési tervet dolgozott ki, amely 2015-ben majd 2016-ban további módosításokon ment keresztül. Hasonló profilú irodalom- (és kultúra-) tudományi doktori iskola még az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, a Debreceni Egyetemen, a Szegedi Tudományegyetemen, a Pécsi Tudományegyetemen és a Miskolci Egyetemen működik. A PPKE-n belül pedig a Hittudományi, a Jog- és Államtudományi, a Nyelvtudományi, a Politikaelméleti, a Történelemtudományi és a Roska

Tamás Műszaki és Természettudományi Doktori Iskolákkal együtt alkotja a DI az intézmény doktori képzésrendszerét, melynek működését az Egyetemi Doktori és Habilitációs Tanács (EDHT) koordinálja.

A DI a következő mesterszakokról fogad hallgatókat: anglistika, francia nyelv, irodalom és kultúra, klasszika-filológia, magyar nyelv és irodalom, olasz nyelv, irodalom és kultúra, lengyel nyelv és irodalom, kreatív írás és művészeti kritika. A DI profilját – a felvett mesterszakos hallgatók végzettségén túl – meghatározza a DI-n belül működő két program: a „Textológia és régi irodalom” és a „Modern irodalomtudomány”, melyek magyar nyelvű és részben magyar irodalomtudományi doktori programok, amelyek azonban magukba foglalnak a modern filológiák közül többet is: az angol, francia, német, orosz, olasz, spanyol irodalmat, valamint a fordításelméletet.

A DI két programja bő tematikai-kutatási választást kínál a jelentkező hallgatóknak, miközben egyúttal igen fókuszált kutatási lehetőségeket is ad, többek között a formalizált kutatócsoportokban (Pázmány, Barokk, Reneszánsz, Olasz-magyar Vestigia, Babits, Kosztolányi, Modern líraelméleti és -történeti, Francia Kapcsolat kutatócsoportokban), melyek a két programmal párhuzamosan, azokat kiegészítve működnek, és rugalmas lehetőségeket kínálnak a hallgatóknak arra, hogy bekapcsolódjanak a kutatásba, akár éppen futó projektekbe is. A doktori képzés mindkét programban a szövegközpontú kutatásokat tűzi ki célul: a filológiai megközelítést és a szövegértelmezéseket. A „Textológia és régi irodalom” program elsősorban filológiai, textológiai, irodalom- és művelődéstörténeti kutatásokra nyújt lehetőséget, míg a „Modern irodalomtudomány” program a modern filológiai, irodalomtörténeti és -elméleti kutatásokat fogja össze.

A DI legutóbb 2019. december 31-ig lett akkreditálva. A DI-nek hét törzstagja van, a törzstagok összetétele egy 2020. november 1-jei egyetemi tanári kinevezéssel megfelel az egyetemi tanárok többségére vonatkozó követelménynek. A DI-nek eddig összesen 317 felvett hallgatója volt; a fokozatot szerettek száma nem egyértelmű a rendelkezésre álló különféle információk (önértékelés, ODT-adatbázis) alapján.

II.2. A törzstagok tudományos tevékenysége

A doktori iskolákról, a doktori eljárások rendjéről és a habilitációról szóló 387/2012. (XII. 19.) számú kormányrendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) meghatározza a törzstagság kritériumait. A törzstagság egyik alapvető feltétele a 2. § (3) bekezdésének b) pontja értelmében, hogy törzstag az lehet, *„aki a doktori iskola tudományágában, illetve annak kutatási területén folyamatos, magas szintű tudományos tevékenységet folytat, amely tudományos tevékenység – ide nem értve a művészeti tevékenységet – a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény 3. § (1) bekezdés o) pontjában meghatározott nemzeti tudományos bibliográfiai adatbázis (a továbbiakban: Adatbázis) alapján vizsgálendő”.*

Egyértelműen megállapítható, hogy az Irodalomtudományi Doktori Iskola törzstagjai:

Dobos István, egyetemi tanár

Hargittay Emil, egyetemi tanár

Horváth Kornélia, egyetemi docens; 2020. november 1-jétől egyetemi tanár (a Magyar Közlöny 2020. évi 227. számában bejelentett egyetemi tanári kinevezéseknek megfelelően)

Martonyi Éva, professor emerita

Mátyus Norbert, egyetemi docens

Nuzzo Armando, egyetemi tanár

Takács László, egyetemi docens

a Kormányrendelet 2. § (3) bekezdés b) pontjában foglaltaknak megfelelően folyamatos, magas szintű tudományos tevékenységet folytatnak.

A DI törzstagjainak összetétele Horváth Kornélia kinevezésével megfelel a Kormányrendelet 2. § (1) bekezdésében rögzített követelménynek.

A DI vezetője Hargittay Emil egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia doktora (2017), aki egyúttal a „Textológia és régi irodalom” program vezetője is a DI-n belül. Hargittay Emil munkássága egyértelműen megfelel a DI tudományos profiljának. Hargittay Emil szakterületének elismert képviselője, akinek publikációi a régi magyar irodalom témájából, különös tekintettel Pázmány Péter munkáinak kritikai kiadására, a munkájára való hivatkozások száma (454), doktori témavezetettjei, fokozatott szerzett hallgatói, a szakmai elismerések mivolta és számossága mind azt bizonyítják, hogy a DI vezetője jelentős tudós és iskolateremtő oktató.

II.3. Az ESG-kritériumok szerinti értékelés

ESG 1.1 Minőségbiztosítási politika

A DI a PPKE Bölcsész- és Társadalomtudományi Karához (BTK) kapcsolódva, működésének egyes területeit tekintve annak részeként definiálja szervezeti pozícióját. Ezt az támasztja alá, hogy egyes doktori iskolai működési kérdésekben (a törzstagok meghatározásában, a doktori iskolai órák beszámításában az oktatói óraterhelés szempontjából) a BTK vezetése és a Kari Tanács is állást foglal, illetve dönt. Bár ez a szervezeti viszony kérdéseket vet fel a DI működésének autonómiáját illetően, az érintett vezetőkkel folytatott interjúk során az körvonalazódott, hogy ez a fajta működési rend, amely az egyetem egészére érvényes és egységes, nem okoz működési elégtelenséget a DI szintjén, tehát annak autonómiája biztosítottnak tekinthető.

A DI minőségbiztosítási rendszere kizárólag az intézményi minőségbiztosítási rendszer részeként definiálható, az intézményi minőségpolitika mérvadó a DI szintjén is, hangsúlyozva a hallgatóközpontúságot. A DI önálló minőségpolitikai nyilatkozattal nem rendelkezik.

Az intézményi gyakorlat azt mutatja, hogy egységes, intézményi szintű dokumentációs és szervezeti háttér áll rendelkezésre, amelyben a doktori képzésre vonatkozó minőségbiztosítási keretszabályok és tevékenységek rögzítve vannak (PPKE Minőségbiztosítási Szabályzat, EDSZ VII. fejezet).

Kialakult rendszere van a működési mechanizmusokban kialakult jó gyakorlatok intézményen belüli átadásának, ami a doktori iskolák esetében az EDHT keretein belül valósul meg.

A DI szintjén a Minőségbiztosítási Terv (2019. november 15.) dokumentum rögzíti az alapvető minőségbiztosítási előírásokat, illetve a minőségbiztosítási feladatokat. A konkrét minőségbiztosítási szervezeti háttér nincs definiálva. A doktori iskola vonatkozásában annak titkára – aki egyben a teljes, intézményi doktori képzés szervezéséért felelős munkatárs is – tekinthető közvetlen résztvevőnek az intézményi minőségbiztosítási szervezetben, aki gondoskodik az intézményi szintű szabályok, feladatok DI szintjére történő kommunikálásáról és többnyire annak egyszemélyes megvalósításáról is. Az EDSZ 24.§. (7) rögzíti, hogy „A doktori iskola minőségbiztosításáért a doktori iskola vezetője felel”, és részletesen felsorolja az ehhez kapcsolódó konkrét feladatokat, amelyek közül néhányról az interjúk során a DI vezetője be is számolt, de ez nem tekinthető teljes körűnek.

Alapos és részletes, a DI Minőségbiztosítási tervében dokumentált C-SWOT-elemzés keretén belül kerültek feltárássra a DI működésével kapcsolatos erősségek, gyengeségek, valamint a lehetőségek és veszélyek is, kiegészítve a korlátozó tényezőkkel, amelyek mellett a DI minőségcéljai is rögzítésre kerültek. A DI és kari vezetéssel folytatott interjúk során azonban már nem egységes kép rajzolódott ki ezen elemzések előkészítéséről, lebonyolításáról, valamint a minőségcélok meghatározásáról, azoknak egymással való összehangolásáról, gyakorlati megvalósításáról. Az is egyértelműen megállapítható, hogy a minőségcélok alapvetően nem a C-SWOT-elemzés eredményein alapulnak, ahhoz csak érintőlegesen kapcsolódnak, illetve a megfogalmazott minőségcélok sem kifejezetten olyan területre irányulnak, amelyek mind a DI hatáskörén belül realizálhatók lennének. Ezt a jövőben szükséges lenne közös mederbe terelni, és ok-okozati összefüggés alapon dönteni a minőségcélok reális köréről, figyelemmel az előző időszakra kitűzött célok teljesülésére, illetve nem teljesülésére, és gondoskodni a kitűzött célok kezelésének kontinuitásáról.

A vonatkozó dokumentumokban nem található meg az a konkrét eljárásrend, amely operatív szinten azt szabályozná, hogy a DI milyen folyamat mentén, kiknek a közreműködésével, milyen gyakorisággal hajtja végre a fentiekben említett minőségfejlesztési tevékenységeit, beleértve a dokumentációs tevékenységeket is: azok leginkább a napi működésben, belső kezdeményezésen alapulva, esetenként ad hoc jelleggel működnek. Ebből adódóan az sem értékelhető egzakt módon, hogy a minőségbiztosítási és -fejlesztési tevékenységek ESG-alapon, a PDCA-elv tudatos alkalmazása mentén valósulnak-e meg.

Nem vitatható a DI hallgatóközpontú működése, tutoriális módon gondoskodnak a hallgatói igények teljesítéséről, az esetlegesen felmerülő problémák kezeléséről, zajlik a doktorandusz

hallgatók körében különféle elégedettségmérés is, amelyek eredményeit a honlapon is nyilvánosságra hozzák. Az interjúkban azonban csak részleges tájékoztatás hangzott el azzal kapcsolatban, hogy a hallgatói panaszkezelés során keletkező információknak, a doktoranduszok és a hallgatókon kívüli érdekelt felek igény- és elégedettségmérésében nyert információknak a kiértékelése és a működési folyamatokba történő visszacsatolása milyen szabályozók és milyen gyakorlat mentén valósul meg.

A minőségbiztosítás területéhez közvetlenül, illetve közvetve kapcsolódó dokumentumok esetében az állapítható meg, hogy gyakran általános, előíró jellegűek. Operatív szintű szabályok kevésbé következetesen jelennek meg bennük annak ellenére, hogy a minőségbiztosítási terület széleskörűen szabályozva van. Ezen dokumentumok esetenként nem tartalmaznak jóváhagyó határozatot, életbe lépési időpontot, illetve előfordul, hogy az ODT 2013. évi minőségbiztosítási ajánlásain alapulnak, ami már nem tekinthető időszerűnek (pl. Minőségbiztosítási terv, Működési Szabályzat).

A működés pozitív elemeként kiemelendő, hogy az egyetemi Minőségbiztosítási Bizottság tagjai között ott vannak a DI-titkárok, a Doktori és Habilitációs Iroda vezetője, valamint van doktorandusz és hallgatói képviselet is.

Összességében úgy ítéltető meg – az interjú során elhangzottakra, és átvizsgált dokumentumokra, online tartalmakra alapozva –, hogy a minőségfejlesztési tevékenységek intézményi szinten szabályozva vannak, azok gyakorlati alkalmazása az intézményi minőségbiztosítási szervezet által tervezett és tudatos módon valósul meg, azonban ezen gyakorlat a DI szintjén még kevésbé tekinthető kiforrottnak.

Egyelőre még kialakulófélben van az ESG-kritériumok és az azok alapjául szolgáló PDCA-elv alkalmazása a gyakorlatban, amely magában foglalja a különféle tervezési, mérési tevékenységek végrehajtásának, az eredmények kiértékelésének és a működési folyamatokba történő visszacsatolásának mechanizmusait, de mind a DI, mind a kari vezetés részéről határozottnak tűnik az ez irányú elköteleződés. Az intézményben kialakult és tapintható minőségkultúra támogatóan tud hatni ezen törekvések rövid- és középtávú megvalósítására, amelyhez mindenképpen szükséges biztosítani a doktoranduszok képviselőinek nagyobb arányú bevonását.

Ajánlások

A DI napi működési tevékenységei során az ESG-kritériumok, és az azok alapjául szolgáló PDCA-elv tudatosabb alkalmazására nagyobb figyelmet szükséges fordítani, az érintettek számára akár szakmai továbbképzés biztosítása mellett.

Megfontolandó a DI operatív minőségbiztosítási tevékenységeinek ellátásához megfelelő, felelős szakmai háttér biztosítása, tehermentesítve a DI-vezetőt, illetve a DI-titkárt.

Indokolt lenne a DI működéséhez kapcsolódó egyes szabályozó dokumentumokban a hatályba lépésről szóló határozat és időpont következetes módon való szerepeltetése.

ESG 1.2 és 1.9 A képzési programok kialakítása és jóváhagyása, folyamatos figyelemmel kísérése és rendszeres értékelése

A képzési program kialakítása és jóváhagyása világosan szabályozva van az EDSZ-ben, és mint az önértékelés is utal rá, több lépcsőben zajlik: a DI Tanácsa (DIT) alakítja ki, majd azt jóváhagyja a Bölcsész- és Társadalomtudományi Doktori és Habilitációs Tanács (BDHT) és az EDHT is. A Képzési Terv, annak kredit száma megfelel a törvényi szabályozásnak. Egyértelműen megállapítható, hogy megfelelő a tanulmányi (110), kutatási (120-130) és oktatási (0-10) kreditek aránya, főleg ha a közvetlenül a PhD-disszertáció felé vivő tanulmányi és kutatási kreditek magas számát tekintjük. A pusztán szabadon választható oktatási tevékenységért kapható alacsony kredit számot sem a hallgatók, sem az oktatók nem kérdőjelezték meg, bár talán jobban lehetne motiválni a hallgatókat az oktatásra, és akár több alkalommal is be lehetne számítani az oktatási tevékenységet a kreditekbe (ennek egyéb aspektusait ld. alább). Ugyanakkor problémaként merült fel néhány elem mind a Képzési Terv tanulmányozása során, mind az interjúk alapján.

A Képzési Terv kialakítása, módosítása és felülvizsgálata ugyanis – bár szabályozva van – elég szűk körben zajlik. A feladatra jogosult DIT a honlap szerint törzstagokból, két választott és három külsős képviselőből áll. Hozzáteve: sem az EDSZ, sem a DI Működési Szabályzata nem írja le egyértelműen, hogy a törzstagok automatikusan tagjai a DIT-nek; a 2016 előtti Működési Szabályzatban ez még egyértelműen rögzítve volt, a 2016-ot követő időszak szabályzatai azonban nem fogalmazzak világosan a törzstagok DIT-tagságát illetően. A Bizottság szerint ezért mind az EDSZ, mind a DI Működési Szabályzata korrigálást, pontosítást és összehangolást igényel. További probléma, hogy a DIT 2020/16. (IX. 18.) számú határozata így rendelkezik: *„a doktori iskola tanácsstagjainak névsora – szabályzat szerint – a következő legyen: törzstagok, három külsős oktató [...], valamint egy hallgatói képviselő, akit a doktoranduszok maguk közül megválasztanak és delegálnak.”* Ez problémás, hiszen ellentmond a szabályzatnak – a DIT-döntés szerint ugyanis nincsenek választott oktatói képviselők a DIT-ben, csak törzstagok –, ez pedig (azon túl, hogy nem felel meg az EDSZ-nek) tovább szűkíti azok körét, akiknek formális, szabályozott beleszólása van a Képzési Terv kialakításába, a törzstagok ugyanis nem fedik le a DI összes tudományterületét.

Szintén nem világos, hogy milyen időközönként esedékes a Képzési Terv felülvizsgálata. Az interjúk során a DI egyik tanácstagja jelezte, kezdeményezni fogja, hogy a tantervi felülvizsgálat a jövőben rendszeresen szóba kerüljön a tanácsüléseken, a képzési program bővítésének fórumaként. Konkrét javaslatként hangzott el, hogy szükség lenne a jelenleg működő két program mellett egy harmadik program kidolgozására is. A megjegyzés egyúttal azt is sugallta, hogy a Képzési Terv újratárgyalása, felülvizsgálata nem bevett gyakorlat a DI-n belül.

A Képzési Terv – bár világos rendszerbe foglalja a megszerzendő 240 kreditet, és azokat tanulmányi, kutatási és oktatási modulba sorolja – több ponton is újragondolást igényel. A dokumentumban nem különülnek el a két program hallgatói számára megajánlott

tanegységek, nem látható át, hogy mely programon belül mit kell vagy ajánlott teljesíteni, márpedig a tanegységek bizonyos esetekben programspecifikusak. Mi több, a honlapon elérhető ismertető (DI menüpontján belül: Általános információk/Műhelyek, programok a doktori iskolán belül) a Képzési Terv moduljait a Textológia és régi irodalmi program alatt mutatja be, mintha a Modern irodalomtudományi programnak nem is lenne képzési terve. A hivatalos Képzési Tervből világos, hogy a honlapon szereplő képzési terv mindkét programé, de a hivatalos dokumentumnak és a honlapnak összhangban kellene lennie.

Szintén problémaként vetődik fel – és ezt a doktoranduszok is jelezték –, hogy a kutatási modul esetében a kötelezően választható kutatási tanegységek nagy választéka sokszor csak látszólagos, mert ha objektív okok miatt a hallgató nem tud bizonyos tevékenységekben részt venni, mint például konferenciaszervezésben, külföldi kutatómunkában, szerkesztésben/bibliográfiakészítésben, szakfordításban, tansegédlet készítésében (mert ezek nem állnak rendelkezésre, nincsenek folyamatban, vagy a hallgatónak nincs rájuk lehetősége vagy képzettsége), akkor minimálisra csökken a választható modulok – s ekként a választható kreditek – száma. Attól függően ugyanis, hogy részt vesz-e a hallgató oktatásban, 70 vagy 80 kreditet kell a kötelezően választható kutatási tanegységekből teljesíteni, miközben az összesen megajánlott kötelezően választható tárgylista kreditértéke 105, amelyből ha levonjuk a fenti, objektív körülményektől függő tárgyak kreditértékét, akkor alig marad mozgásterük a hallgatóknak. A hallgatók javaslatként vetették fel, hogy jó lenne, ha például kettőnél több konferencia-előadást is be lehetne számítani, és ezt az elképzelést a Bizottság is támogatja. Hasonlóképp megfontolásra javasolja a Bizottság, hogy több félévben is el lehessen számolni tanulmányírást kreditként, hisz ez olyan tevékenység, amely igazán előre viszi a hallgatót a kutatómunkában.

Hallgatói javaslatként felmerült készségfejlesztő kurzusok beiktatása is a Képzési Tervbe, legalább szabadon választható formában, amelyek felkészítenék a hallgatót egyéb jövőbeli szakmai tevékenységekre (például előadás-technika, pályázatírás, recenzióírás – utóbbi kultúrafüggő specifikumai nem magyar szakon végzett doktoranduszok számára különösen hasznos lehet).

Az oktatók és a hallgatók egyértelműen megerősítették, hogy a DI-ban meghirdetett kurzusok kifejezetten a DI keretein belül meghirdetett kurzusok, amelyeket az oktatók igen rugalmasan hozzáigazítanak a kurzust felvevő doktoranduszok kutatási, fejlődési igényeihez. Az interjúk alapján barátságos, hallgatóbarát, a hallgatók előmenetelét minden szempontból segítő oktatás képe körvonalazódott. A témakiírások teljes mértékben megfelelnek a DI tudományágának és a programok profiljának, valamint – a friss kurzuskiírások alapján – a képzés követi a tudományági legújabb kutatási irányokat.

Nem egyértelmű az EDSZ 9. § (11) bekezdése, mely szerint „A kurzusok tanórák megtartásával vagy tanórák megtartása nélkül is meghirdethetők”. Az ODT 2013. évi elnöki ajánlása alapján a doktori képzésben „tanórák számát a felsőoktatási intézményben, vagy a vele együttműködési megállapodást kötött intézményben folytatott kutatási tevékenységre fordított idő is. Olyan

tudományterületeken, ahol a kutatás és felkészülés könyvtárhoz, levéltárhoz, múzeumhoz, terepmunkához vagy külső adatgyűjtéshez kötött, a tevékenységet pontosan leíró – a témavezető és a doktori iskola vezetője által aláírt – engedély alapján végzett munkával, a teljesítés témavezetői igazolásával lehet a fentitől eltérő módon kutatási munkaidőt teljesíteni". Az Nftv. 108. § 41. pontja így definiálja a tanórát: a tantervben meghatározott tanulmányi követelmények teljesítéséhez az oktató személyes közreműködését igénylő foglalkozás (előadás, szeminárium, gyakorlat, konzultáció), amelynek időtartama legalább negyvenöt, legfeljebb hatvan perc). Amennyiben a DI az ODT 2013. évi ajánlásra figyelemmel rendelkezett a doktori szabályzatban, akkor is szükséges ennek magasabb szintű jogszabállyal való összhangját megteremteni és rögzíteni, hogy mit ért „*tanórák megtartása nélkül kurzusok*” alatt.

A DI Képzési Tervében az oktatási modul szabadon választható, összesen 10 kreditet lehet szerezni a kutatási modul terhére, kétféle tevékenységgel: *Szeminárium tartása a disszertáció tágabb témaköréből* vagy *Oktatásszervező tevékenység*. Bár a hallgatók viszonylag kis mértékben élnek ezzel a lehetőséggel (és az interjúk alapján az oktatók sem tartották reálisnak a hallgatók óratartását), hallgatói visszajelzések problémaként fogalmazták meg, hogy oktatási tevékenység esetén nincsenek a Neptunban hozzárendelve az oktatott szemináriumhoz. Komolyabb hiányosság – és ekként fejlesztendő terület –, hogy az oktatási kreditekért végzett munka mennyisége nincs pontosan definiálva.

Ajánlások

Az EDSZ, a DI Működési Szabályzata és a DIT határozata és aktuális működése korrigálást, pontosítást és összehangolást igényel a DIT tagjaira vonatkozóan.

Lehetőséget kell adni új programok bevezetésére és meglévő programok rendszerszinten működő felülvizsgálatára.

A Képzési Tervben egyértelműen láthatóvá kell tenni, hogy melyik tanegységet melyik programban ajánlott és/vagy kötelező elvégezni (és ezt a honlapra is át kell vezetni).

Ajánlott a kötelezően választható kutatási tanegységek választékának bővítése.

A DIT összetételéhez kapcsolódó, de az EDSZ-ben korrigálásra javasolt elem, hogy a doktori hallgatók DIT-beli képviselete ne csak lehetőség, hanem kötelező legyen.

ESG 1.3 Hallgatóközpontú tanulás, tanítás és értékelés

Az intézményi vezetőséggel folytatott interjú alapján az intézmény képzési profilja elsődlegesen a humán tudományokat tartja a központban. A DI önértékelésében fő erősségként emelte ki, hogy a doktoranduszok „*szükségszerűen megismerkednek az egymástól igen eltérő [...] irodalomszemléletekkel*”. A kurzusok kialakítása során a DI rugalmasan alkalmazkodik a hallgatók kutatási irányához és tudományos érdeklődéséhez. Az oktatók visszajelzése alapján a kurzusaikon sokféle korszakot és témát kutató doktorandusz vesz

részt, akik számára mindig igyekeznek testre szabott sillabuszt összeállítani félévről félévre. A hallgatói, oktatói és témameghirdetési sokszínűség azonban már feszegeti a jelenlegi szervezeti struktúrát, és ahogy az interjúkon is elhangzott: lehet, hogy érdemes lenne megfontolni egy harmadik program bevezetését is. Itt pontosabb javaslat nem fogalmazódott meg, de a DI-n belül párbeszédet kellene kezdeményezni ezt illetően, hogy még specifikusabb képzési profilt nyújthasson a DI.

Egyértelműen jó gyakorlatként érdemes kiemelni a DI azon publikációs törekvését, amely a doktoranduszok tanulmányainak és disszertációinak közlését tartja középpontban. A törzstagokkal folytatott beszélgetés során kiderült, hogy két könyvsorozat is született már, amelyek döntően a hallgatók kéziratait közölte. Ilyen kiadványok gondozása más DI-ban is követendő lenne.

A DI-hoz köthető kutatócsoportok aktív hallgatói közreműködéssel dolgoznak, és a tudományosan motivált graduális hallgatók is bekapcsolódhatnak, szocializálódhatnak, ezzel előkészítve későbbi doktori tanulmányaikat. Ez a szoros együttműködés a rekrutációra való tekintettel is jó gyakorlatként értékelhető. A különféle szakterületeken tevékenykedő kutatócsoportok átjárhatók, nem szigorúan egy-egy programhoz tartoznak.

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy az önértékelés szerint sem vendégoktató által tartott, sem idegen nyelvű kurzus nem volt a DI-ban az elmúlt öt évben. Az interjúk alapján kiderült, hogy ez alapvetően anyagi kérdés, illetve idegen nyelvű kurzusokat elsősorban nyelvi korlátok miatt nem hirdetnek (merthogy a hallgatók jelentős része nem értené a kurzust). Szintén kérdés, hogy miért nem fogad a DI Stipendium Hungaricum-ösztöndíjas hallgatókat, akiknek a fogadása jelentős lépés lenne a DI nemzetköziesítésében, amit meg lehetne valósítani, hiszen az oktatók jelezték, hogy igény szerint bizonyos kurzusokat tartanak angolul is.

Az önértékelés alapján a doktoranduszok óratartási motiváltsága alacsony. A dokumentum szerint (illetve ezt erősítette meg a DI vezetője is) ritka, hogy hallgatók vezessenek teljes szemináriumokat, mert ez a DI szerint egyfelől időigényes, és a disszertációs munka rovására menne, másfelől pedig tartanak az így keletkező anyagi vonzatoktól is. A doktoranduszok visszajelzései alapján egy részük igenis motivált oktatási tevékenység folytatására, ugyanis ez nemcsak pedagógiailag fejleszt, hanem új reflexiókkal is gyarapítja a kutatásokat.

Ajánlások

A Hallgatóközpontúság növekedése érdekében három területen lenne érdemes párbeszédet kezdeményezni a DI-n belül:

A beérkező hallgatók sokszínű háttérének és tématerveinek lefedése végett célszerű lehet egy harmadik doktori program kialakításáról egyeztetni az oktatókkal és a törzstagsággal.

A DI-nak határozottabb lépéseket kellene tennie a nemzetköziesítés irányába.

Megfontolandó a doktorandusz hallgatók mélyebb bevonása az oktatói munkába, hogy ezzel még közelebb kerüljenek a tudományos és egyetemi közülethez, illetve az adott intézetek is

megismerkedhessenek a doktoranduszokkal, oktatói kvalitásaikkal. Az oktatással a hallgatók fontos tapasztalatra tudnak szert tenni, az intézetek pedig le tudják fedni hiányzó oktatói kapacitásaik egy részét.

ESG 1.4 A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képzítés odaítélése

A felvételi eljárásról a DI honlapja megfelelő tájékoztatást nyújt. A jelentkezők értékelése során egyenlő súllyal veszik figyelembe a benyújtott szakmai önéletrajzot, publikációs jegyzéket, kutatási tervet, illetve a hivatalos okmánnyal igazolt meritumokat. A felvételi bizottság szavazati jogú tagjai a DI törzstagjai, tanácskozási jogú tagjai a témavezetők.

Az egyéni felkészülőkre, egyéni képzésre vonatkozó szabályozásról a DI Működési Szabályzata (15. §) rendelkezik. Az egyéni felkészülőkre a felvételin ugyanazok a szabályok és elvárások vonatkoznak, mint a négyéves képzésre jelentkezőkre. A komplex vizsgára és doktori fokozatszerzésre benyújtott kérelmek támogatásáról minden esetben a BDHT hoz döntést.

A kötelező, féléves beszámoló nem formális tájékoztatást nyújt a hallgatói tevékenységről, hanem interaktív fórumként segíti elő a szakmai előrehaladásukat.

A doktori hallgatók előrehaladásának kreditálása megfelelően biztosított. A doktori kurzusokat a többi képzési szinttől elválasztva szervezik meg, azokat nem vonják össze mesterszakos órákkal. A kontaktórákon kívüli tevékenységek széles köre, így például a szakfordítás vagy a tanulmányút is elszámolható tanegységként. A nemzetközi konferenciákon, részképzéseken, és – főként Erasmus+ – mobilitásban való részvételt a DI megfelelően kreditálja, illetve a lehetőségekhez mérten anyagilag is ösztönzi. A témavezetők és a DI, a kari pályázati iroda segítségével, folyamatosan tájékoztatja a doktoranduszokat a pályázati lehetőségekről.

A komplex vizsga általános követelményei intézményi szinten szabályozottak. A DI komplex vizsgájának témakörei nyilvánosak, a felkészüléshez szükséges irodalom jegyzéke azonban a DI honlapján jelenleg nem minden tantárgynál hozzáférhető, ezt pótolni szükséges. Az EDSZ 11. § (12) pontjában szereplő, a komplex vizsga vizsgabizottságának külső tagjaira vonatkozó leírást az Nftv-hez szükséges igazítani. Csak ténylegesen külsős, azaz más intézményhez tartozó kolléga lehet tagja a bizottságnak.

Fontos, hogy a szabályozó dokumentumokban foglaltak mind a vonatkozó Kormányrendelet mind az ESG előírásaival összhangban álljanak, és a gyakorlatban történő alkalmazásuk is biztosítva legyen. Erre hivatkozással korrigálni szükséges a DI Működési Szabályzatának 14. § (7) bekezdésében foglaltakat, mert nem tesz eleget a Kormányrendeletben foglaltaknak: „12/A. § (4) A doktorandusz a sikertelen komplex vizsgát egy alkalommal, ugyanazon vizsgaidőszakban ismételteti meg.” A jelenleg érvényben lévő szabályzat azonban ezt nem

biztosítja a hallgatók számára: „*A komplex vizsga nem megfelelt disszertációs része utóvizsgán nem javítható.*”

A komplex vizsga hangsúlyos mozzanataként a bizottság tagjai értékelik az értekezések elkészült részét és bemutatott koncepcióját, és módszertani, illetve tartalmi javaslatokat tesznek a jelöltnek a kutatás fejlesztése érdekében. Ezt a folyamatot folytatja a védést megelőző kötelező munkahelyi vita, ahol már az értekezés előzetes verzióját kell bemutatni.

A DI Működési Szabályzata, valamint az EDSZ és annak kari kiegészítése megfelelően szabályozza a fokozatszerzési eljárást, a doktori eljárásokban való részvétel személyi feltételeit. Ugyanakkor azt az előírást egységesíteni kell, hogy a tézisfüzetet hány példányban kell előkészíteni, ugyanis az EDSZ BTK kiegészítés 7. § és a DI Működési Szabályzat 17. § nem azonos módon határozza ezt meg, ami a doktoranduszok eligazodását nehezíti.

A DI oktatóknak és hallgatóknak egyöntetű tájékoztatása szerint a doktori értekezések általános színvonala magas, komoly kifogás disszertáció ellen az értékelési időszakban nem merült fel, ugyanakkor a doktori cselekmények bizottságai szükséges esetben élnek a szigorúbb bírálat és minősítés lehetőségeivel is.

Az interjúk során kirajzolódott, hogy a DI hallgatócentrikus intézmény, melyben bevett gyakorlat a tutori segítségnyújtás, valamint a tudományos elvárások és gyakorlatok szakmai és pragmatikus összehangolása. Ugyanakkor további segítséget, támpontot szükséges adni a hallgatóknak ahhoz, hogy biztosan teljesíteni tudják a fokozat megszerzéséhez szükséges feltételeket. Ilyen szempontból fontos elem, hogy nem egyértelmű, nem eléggé részletezett a publikációs követelmény. A honlap szerint: „*A fokozatszerzéshez szükséges minimális publikációs követelmény: – két tanulmány és egy recenzió elismert szakmai folyóiratban történő megjelentetése.*”. A Működési Szabályzatban: „*Az értekezés beadásakor megfelelő számú és minőségű megjelent vagy közlésre elfogadott – tudományos közleménnyel kell rendelkeznie, legalább három publikációval, amelyek közül egy kiváltható recenzióval is*”, míg EDSZ-ben: „*A doktorandusz önálló tudományos munkásságát elsősorban a szakmai közösség által rangosnak tartott tudományos folyóiratban vagy kötetben, továbbá jelentősebb hazai és nemzetközi konferenciák kiadványaiban megjelent – részben megjelentetésre elfogadott – közleményekkel igazolja.*”. Az interjúkból kiderült, hogy mind az oktatók, mind a hallgatók rendszeresen egyeztetnek a követelményekről, a pontos körülírás ugyanakkor nehézkes. A szakmai közvélemény számon tartja a folyóiratok kiválóságát, de vannak határesetek, és volt már rá példa a DI-n belül, hogy egy hallgatót a nem megfelelő publikációk miatt kellett megállítani a fokozatszerzés előtt. Az efféle esetek elkerülése érdekében fontos transzparenssé tenni a publikációs feltételeket, mert ellenkező esetben támadhatóvá válik a DI még akkor is, ha az oktatók szerint mindig a témavezető felelőssége, hogy biztosítsa a szakmai minőséget.

Ajánlások

Ellentmondás van a DI honlapján (órarend menüpont) elérhető, az „órátlan tanegységek elismertetésének úrlapja” és a Képzési Terv között. Az úrlapban a kutatási modulokkal minimum 80 (amennyiben elvégez 10 kreditet az oktatási modulból), maximum 90 kredit

megszerzése kötelező. A Képzési Tervben 80 kutatási kreditet kell megszerezni oktatási tevékenység nélkül, vagy pedig 70 kreditet és 10 kreditnyi oktatási tevékenységet. Ezt javítani kell, feltehetően elírás történt az úrlapon.

ESG 1.5 Oktatók

Mint a bölcsészettudományi területen mindenütt az országban, a DI oktatói itt is egyszersmind a diszciplináris területért felelős kar, azaz jelen esetben a BTK oktatói, akik azokon az alapszakokon, illetve mesterszakokon is tanítanak, amelyek a DI diszciplináris előzményeként fungálnak.

A DI-nak 7 törzstagja, 35 témakiírója, 27 témavezetője és összesen 72 oktatója van. A 72 oktató közül nyilvánvaló, hogy nem mindenki egyforma aktivitással vesz részt a DI munkájában (közel húsz százalékuknak még vagy nem volt témavezetője, vagy az abszolutóriumot sem szerezte meg), ugyanakkor az is látszik az adatokból, hogy egyre bővül a témavezetők és témakiírók köre, és beérni látszik egy olyan közepgeneráció, amelyből feltehetően ki fog kerülni a DI törzstag-utánpótlása is.

A kar által biztosított infrastruktúra megfelelő, az oktatók oktatási, kutatási és tudományszervező tevékenységét elegendő munkatér és szolgáltatás segíti, a könyvtártól a vezeték nélküli interneten át a pályázatfigyelésig. A könyvtár segítséget nyújt számukra az MTMT-ben feltüntetendő hivatkozások gyűjtésében is. Ugyanakkor visszajelzések alapján nehézséget okoz a campusok közötti távolság, illetve hogy a dél-budai Z-épületben meglehetősen ideiglenesnek tűnnek a feltételek, az oktatóknak nem áll rendelkezésükre állandó saját íróasztal és számítógép.

A tudományos előmenetel az egyetem és a kar szintjén megfelelően van szabályozva. A DI erre a bázisra épít: az oktatók a tudományos fokozatszerzésük után lehetnek törzstagok DI-ben. A DIT vonatkozó javaslatait a BDHT hagyja jóvá, amelynek kontrollja biztosítja a DI minőségi működését. Mindenekelőtt azonban a DI oktatóit foglalkoztató karon folyó, minőségi oktató és kutatómunka biztosítja ugyanezt. A BTK Dékánja a 4/2020. számú (áprilisi) utasításban rendelkezik az oktatók tudományos előmenetelének támogatásáról. Ez az utasítás arról is rendelkezik, hogy a kar anyagilag is támogatja a DI oktatóinak nemzetközileg is elismert folyóiratokban megjelenő publikációit. Az interjú és a stratégiai vállalások alapján az is kijelenthető, hogy a kar dékánja elkötelezett az iránt, hogy hosszú távon fennmaradjon a DI, és ehhez – például törzstagok alkalmazáshoz és előléptetéséhez – hajlandó kellő bértömeget is biztosítani. A DI-ban való oktatást a kar beszámítja az oktatók kötelező óraszámába.

A DI oktatói publikációs tevékenységének, tudományszervezői, illetve oktató munkájának monitorozását elsődlegesen a kar látja el, a DIT és a BDHT azonban újabb minőségi szűrőt jelentenek. Rendszeresen ellenőrzik, hogy az oktatók publikációs tevékenysége folyamatos-e, témakiírásaik és témavezetői tevékenységük megfelelő-e.

A hallgatók a kutatócsoport-rendszer miatt gyakran már mesterszakon kapcsolatban állnak a majdani témavezetőikkel. A tutori rendszerre épülő képzés alkalmas arra, hogy a témavezetők széles körét biztosítsa a DI hallgatói számára. A témavezetőként vállalható doktoranduszok száma szabályozva van: (6 fő).

ESG 1.6 Tanulástámogatás és hallgatói szolgáltatások

A Bizottság által lefolytatott interjúk során mindenkinek kiváló véleménye volt a rugalmas, nyitott, személyes és segítőkész adminisztrációról, a bürokratikus hátszagról. A Doktori és Habilitációs Iroda vezetője elmondta, hogy bár nem szűnt meg a papír alapú adminisztráció, mégis elfogadnak szkennelve küldött kérvényeket, nyomtatványokat, ezzel is hallgatóbaráttá téve a járványügyi válsághelyzetben az ügyintézését. Az adminisztrációért felelős munkatársak jelzése alapján a koronavírus miatt elmaradó konferenciákat témavezetői jóváhagyással segítették kreditért elszámolni, amelyet általában a doktoranduszok egy-egy elkészített írásműért vagy előadásért kaphatnak meg. Ez a rugalmasság a válsághelyzetben jó indikátora a DI hallgatóbarát adminisztrációjának.

A speciális igényű doktoranduszok kéréseire fel van készülve a könyvtári infrastruktúra, sőt a Sophianum egész épülete, illetve a DI honlapja is akadálymentes. A könyvbeszerzési rendszer a DI hallgatói és oktatói számára online felületen érhető el, így néhány kattintás útján hozzájuthatnak a doktoranduszok és kutatók a legfontosabb kötetekhez. Az interjúk során többen jelezték, hogy az egyetem piliscsabai campusról való elköltözése és a szétszórt oktatási- és kutatóhelyek problémát okoznak, mert így megnehezedik a doktoranduszok számára bizonyos állományrészek elérése. A Bibliotheca költözése egyértelműen negatív hatással van a hallgatók tanulmányaira. Hallgatói visszajelzések alapján problémaként merült fel továbbá a könyvtáron kívüli kutatóhelyek és közösségi terek hiánya, főként az, hogy a DI hallgatói nem rendelkeznek saját kutatószobával, kutatóállomással. Az önértékelésben és az interjú során felmerült doktori kabinet elérhetősége pedig egyáltalán nem ismert a doktoranduszok körében.

Súlyos problémaként azonosítható a doktoranduszok érdekeinek hivatalos becsatornázása az intézményi struktúrába. És bár ez a probléma túlmutat a DI keretein, a doktorandusz hallgatók érdekképviseleti kérdése a DI-t is érinti. A vezetőséggel folytatott interjúk során a Bizottság arról értesült, hogy évek óta (az elérhető dokumentumok tanúsága szerint az elmúlt öt évben biztosan) nincs formális képviselete a doktoranduszoknak, sőt, választást sem írtak ki. E probléma felvázolásakor az egyetemi vezetőség résztvevői egyfelől a mandátumok rövid idejével hátrították a kérdést, másfelől az Egyetemi Hallgatói Önkormányzatot (EHÖK) jelölték meg felelősként. Az interjúk során a Bizottság egymásnak ellentmondó információkkal, véleményekkel szembesült, amelyek alapján egyértelműen kirajzolódik a vezetőség és az EHÖK között fennálló kommunikációs probléma.

Az interjúkat megelőzően sikeresen lezajlott a Doktorandusz Önkormányzat (DÖK) választása egy rektori utasítás kiadásával (a választás érvényességét igazoló számadatok és érvényességi

százalékok nem érhetőek el nyilvános felületeken). A DÖK frissen (az interjú előtt egy nappal) alakult elnökségével folytatott beszélgetés során kiderült, hogy a DI semmilyen módon nem tudja becsatornázni hallgatóit a DÖK-be, ugyanis az elnökség tagjai döntően a Roska Tamás Műszaki és Természettudományi DI hallgatói. Érdemes lenne ösztönözni a BTK-hoz kapcsolódó DI-k doktoranduszait arra, hogy kapcsolódjanak be az érdekképviseleti rendszerbe. A DÖK tervei között szerepel, hogy rövid időn belül felülvizsgálja alapszabályát (javasolt más intézményekben működő önkormányzatok alapszabályait áttekinteni), választási ügyrendjét (megtfontolva ezzel az áttérést a papír alapú szavazatleadásról az elektronikusra), és felveszi a kapcsolatot az EHÖK képviselőivel is. Végül pedig mindenképp érdemes lenne bevezetni hivatalos delegációs ügymenetet, mert az interjúk során kiderült, hogy a különböző egyetemi bizottságokban részt vevő doktorandusz tagok „hagyomány” útján vesznek részt az ottani munkában, demokratikus delegáció nélkül.

Ajánlások

Javasolt a doktori kabinetet szélesebb körben ismertté tenni, illetve a lehetőségekhez mérten kutatóhelyeket kialakítani.

Ajánlott a doktoranduszok érdekképviseleti rendszerének normalizálása. Mindenképp szükség lenne a DÖK alapszabályának átfogó áttekintésére és módosítására, illetve a képviseleti feladatok, köteleességek tüzetes vizsgálatára, betöltésére. Törekedni kell arra, hogy minden tudományterületről kapcsolódjanak be doktoranduszok az érdekképviseleti munkába.

ESG 1.7 Információkezelés

Az EDSZ-ben foglaltak alapján a DI vezetője *„évente értékeli a doktori képzés működését és tapasztalatait, a statisztikai adatok elemzésén túl, a doktoranduszok, valamint fokozatot szerzettek véleményének kérdőíves lekerdezésére is kiterjedően”*. A DI vezetője által készített éves jelentést – melyben nyilatkozik a kitűzött minőségcélok teljesüléséről is – a BDHT megvitatja. A kérdőíves adatgyűjtés – melyet a PPKE Központi Stratégiai, Minőség- és Projektfejlesztési Osztálya koordinál – a doktori képzésen belül három csoportot szólít meg éves rendszerességgel: a frissen beiratkozottakat, a képzésben lévőket, valamint a fokozatot szerzetteket, utóbbit pályakövetési célból is. A kérdőívek elérhetők a DI honlapján, ahogy a felmérések alapján készült ábrakötet is. A visszajelzések alapján a DI a lemorzsolódás általános okaként az anyagi eredetű gondokat jelöli meg. A DI a fokozatszerzési arány javulását az ösztöndíjas helyek esetleges növelésében látja, ugyanakkor ez olyan tényező, amelyre az intézménynek nincs ráhatása.

A DI C-SWOT analízist készített, mely a Minőségbiztosítási Tervében megtalálható. Az interjúk során elhangzott, hogy a felmérés és elemzés DI-szinten történik, az önértékelés szerint a DI törzstagjai, témavezetői, oktatói a DI Tanácsulésain fogalmazhatják meg fejlesztési javaslatukat. A BDHT lehetőségeihez mérten segíti a DI által kitűzött minőségcélok

megvalósítását. Ilyen megvalósított fejlesztés volt például a doktori kabinet kialakítása, valamint az összes doktori kurzus beszámíttatása az oktatói óraterhelésbe a korábbi heti két óra helyett. A DI Minőségbiztosítási Tervében rögzített minőségcélok teljesülését nemcsak a DI vezetése, hanem az Egyetemi Minőségbiztosítási Bizottság – melynek tagja a DI titkára –, valamint a kari minőségügyi vezetők is nyomon követik.

Hallgatói visszajelzések alapján megállapítható, hogy egyetemi szinten biztosítva van az Oktatói Munka Hallgatói Véleményezése (OMHV) kérdőív. Arra vonatkozóan a Bizottság nem rendelkezik információval, hogy a DI-vezetője vagy akár DIT-szinten nyomon követik-e a kérdőívek eredményét. Az oktatókkal folytatott interjújuk során jelezték, hogy inkább szóban kérnek visszajelzést hallgatóiktól, de van, aki figyelemmel kíséri a kérdőíves válaszokat is.

A frissen megválasztott DÖK-képviselőkkel folytatott interjú során kiderült, hogy kari szintű elégedettségmérés bevezetését tervezik (az egyetemi felmérésről leválasztva), melyet a doktoranduszok féléves beszámolók mellett töltenének ki. A kérdőív bevezetése nem kötelező, a kari képviselő hatáskörébe tartozik a döntés.

A fokozatot szerzett hallgatókat bemutató lista a kari honlapon a disszertációk menüpontban érhető el, valamint elhelyezkedési adatokkal is szolgál a már említett ábrakötet. A kari honlap Alumni menüpontja alatt elérhető pályakövetési lista – melyet a leírás szerint a Doktori és Habilitációs Iroda folyamatosan bővít – mindösszesen kettő, a DI-ban fokozatot szerzetről nyújt elhelyezkedési információt (2009-ből és 2010-ből). Amennyiben a pályakövetésben áttértek az említett éves kérdőíves módszerre, javasolt ennek a dokumentumnak a levétele és a menüpont aktuális tartalommal való feltöltése.

A visszajelzések rendszerezett, tudatos gyűjtése intézményi és kari szintű felméréseken keresztül valósul meg. Az információkezelés vonatkozásában a DI elemzési, értékelési, visszacsatolási tevékenysége azonban nem tekinthető teljesnek, valamint a doktoranduszok, oktatók és egyéb érdekelt felek bevonására is nagyobb hangsúlyt szükséges fektetni a jövőben.

Ajánlás

Ajánlott az ODT 2019. november 22-i ülésén elfogadott minőségcéloknak és indikátoroknak a DI Minőségbiztosítási Tervébe való átvezetése, pontosítása, kiegészítése.

ESG 1.8 Nyilvános információk

A DI nem rendelkezik önálló weblappal, a kari honlapstruktúrába van ágyazva. A kari honlapon belül az Oktatás/Doktori képzések (Ph.D) és habilitáció menüpont alatt kapott helyet a DI névre szóló menüpontja. A honlap karbantartásáért, aktualizálásáért a Doktori és Habilitációs Iroda felel. Az említett menüpont informatív, logikus felépítésű, könnyen kereshető. Elérhetők alatta többek között a BDHT névsora és határozatai (2017–2020), a Doktori és Habilitációs Iroda munkatársainak elérhetősége és az ügyfélfogadási idő, a doktori képzéshez szükséges nyomtatványok, doktori disszertációk, a BTK-n folyó tudományos

munkát bemutató dokumentumok (pl. kötetek, konferenciák, műhelyek). Ugyanitt, a Felvételi menüpont alatt érhető el a részletes és egyértelmű általános felvételi tájékoztató, mely tartalmazza a jelentkezés feltételeit, határidőket, pontozást és a költségterítés összegét. A Habilitáció menüpont alatt megtalálhatók a szabályzatok (egyetemi, amelybe tartalomjegyzék beillesztése szükséges, és a kari kiegészítés), segédanyagok, meghívók és tézisek, míg a Szabályzatok menüben az Egyetemi Doktori Szabályzat (2019), annak (a 2016/2017. tanévben tanulmányaikat megkezdőkre érvényes) Kari Kiegészítése, a Hallgatói Térítési és Juttatási Szabályzat (évszám nélkül), valamint itt is elérhetők a BDHT határozatai (2010–2018).

Az Irodalomtudományi Doktori Iskola menüpontja tájékoztatást nyújt a DI törzstagjairól, oktatóiról, a DIT összetételéről, mindegyik esetben az érintettek doktori.hu-s profiljára vezető link formájában. A DI létszámadatai, statisztikái, a meghirdetett témák szintén a doktori.hu felületére irányítanak. Ami a DI hallgatói létszámát illeti, eltérő adatokkal szembesült a Bizottság, míg az önértékelés szerint 84 doktorandusz folytat jelenleg tanulmányokat a DI-ban, addig a doktori.hu profil 40 aktív hallgatót mutat. A DI honlapja alatt elérhető a fokozatot szerzett hallgatók listája és a DI-ra szabott felvételi tájékoztató. Az oktatókat bemutató felület részletes, bemutatja mind a DI szempontjából releváns információkat (témavezetés, témakiírás, tematikák), mind az érintett tudományos teljesítményét. Egy ilyen részletes adatlap azonban rendszeres karbantartást igényel, és nehezen megítélhető, hogy ezt mennyire tudja teljesíteni az oktatói vagy adminisztratív oldal. Az Órarend menüpont alatt elérhető az aktuális órarend, a DI tanegységlistái (régie és új típusú, valamint a 2018/2019. tanévtől érvényes), űrlapok, (pl. éves tudományos beszámoló, órátlan tanegységek elismertetése), a komplex vizsga tárgyainak és olvasmánylistáinak (16-ból csak négy) listája. Ugyanitt található a tantárgyleírások – félévenkénti bontásban –, de összevetve a már említett tanegységlistákkal, valamint oktatói adatlapok alatt található leírásokkal, kiderül, hogy nem érhető el minden tematika. A Minőségbiztosítási Szabályzat rögzíti, hogy a tematikák megtalálhatók a *„kliensi és hallgatói Neptun-felületeken, illetve az Országos Doktori Adatbázisban található adatlap alatt”*, utóbbi felületen azonban (a Képzési Tervet leszámítva) nem érhető el tematikák.

Az *Akkreditációs dokumentumok* menüpont alatt érhető el a régi és új típusú képzésre vonatkozó Képzési Terv, a komplex vizsga tárgyait tartalmazó pdf, a Működési Szabályzat és a Minőségbiztosítási Terv, valamint az EDSZ. Ugyanitt kapott helyet a DI önértékelési dokumentuma, a Hallgatói felmérés ábrakötete és a hozzá tartozó kérdőívek. Talán ez a kétszintes (kari és DI) felosztás megnehezítheti az érdeklődők, doktoranduszok tájékozódását, ugyanis mindkét felület egyaránt fontos és több pontban azonos információkat, szabályzókat tartalmaz.

A disszertációkat a honlap mellett – az EDSZ rendelkezése értelmében – elérhetővé kell tenni az MTMT-ben és a REAL-PhD, az MTA Könyvtár és Információs Központ országos PhD-Dolgozat Repozitóriumban.

Az EDSZ többek között részletesen bemutatja a doktori képzés és fokozatszerzés szervezeti keretét (a tanácsok és a DI felépítését, vezetését), a témavezetőkkel szemben állított kritériumokat és a vállalható doktoranduszok számát (hat), tanulmányi kötelezettségeket, az oktatási tevékenységért járó díjazást (kredit vagy munkabér), a doktoranduszok előrehaladását mérő és értékelő féléves beszámoltatási rendszert, a doktori eljárást (a kötelező munkahelyi és nyilvános vita szabályait). A szabályzatba a hatály és tartalomjegyzék beillesztése szükséges. Az EDSZ-hez tartozó Kari Kiegészítés még a szabályzó korábbi elnevezését (A Doktori Képzés és a Doktori [Ph.D.] Fokozatszerzés Szabályzata) tartalmazza, melyet javasolt frissíteni.

A felvétel szabályairól az egyetemi Felvételi Szabályzat (2019. július 17. napján hatályos szöveg) rendelkezik.

A DI Működési Szabályzata (2019) bemutatja a törzstagság, a jelentkezés és felvétel, valamint a fokozatszerzési eljárás DI-specifikus követelményeit, emellett részletesen ismerteti a DI titkárának feladatkörét és a témavezetők teljesítményértékelésének folyamatát.

A DI Képzési Terve (2019) ismerteti a képzés során megszerzendő 240 kredit elosztását (tanulmányi, kutatási és oktatási kreditek), emellett részletesen bemutatja a tanegységeket. A bemutatás azonban nem egységes, van, ahol feltünteti az ajánlott szemesztert és kreditértéket, van, ahol nem. Emellett sem a Képzési Tervből, sem más szabályzóból sem derül ki, hogy egy oktatási munkáért igazolt kredit mennyi munkaórát/munkaterhelést jelent. Az önértékelésből és a lefolytatott interjúk során a Bizottság arról értesült, hogy a hallgatók többsége nem vállal oktatási tevékenységet, mivel azt a kutatástól elvett időnek tartják. Ettől függetlenül szükséges a munka mennyiségének definiálása és szabályzati szinten való rögzítése.

A DI Minőségbiztosítási Terve (2019) az EDSZ-ben rögzített minőségbiztosításhoz kapcsolódó irányelvek alapján mutatja be a DI minőségirányítási rendszerét, folyamatszabályozását, valamint a 2019. évi minőségcélokat és a C-SWOT-analízist. A dokumentum pontosításra szorul, a beillesztett linkek nem elérhetők, még az EDSZ korábbi elnevezésére utal, valamint tartalomjegyzék és oldalszámozás beillesztése is szükséges.

A doktoranduszok a honlapon tájékozódás mellett körlevelekben kapnak tájékoztatást, valamint egyéb információs csatornaként kiemelték a Doktori és Habilitációs Iroda Facebook oldalát, ahol tájékoztatást nyújtanak pl. a közelgő védésekről, konferenciákról.

A szabályzatokkal, nyilvános dokumentumokkal szemben általános formai követelmény – terjedelemtől függően – tartalomjegyzék és/vagy oldalszám feltüntetése, ez a fentebb jelzett dokumentumokból hiányzik, így a keresés meglehetősen nehézkes.

A fejezetben felsorolt hiányosságok pótlása, anomáliák javítása mellett az információk nyilvánossága tekintetében a DI megfelel a sztenderdnek.

Ajánlások

Javasolt vagy a honlapon, vagy a doktori.hu felületen a DI hallgatói létszámadatának javítása.

A könnyebb tájékozódás érdekében ajánlott a DI-ban felvehető kurzusok tematikáinak egy helyen való megjelenítése.

Javasolt az *Akkreditációs dokumentumok* menüpont átnevezése vagy átszervezése, mivel az a hallgatói életút szempontjából fontos és releváns dokumentumokat tartalmaz (pl. Képzési terv, Működési Szabályzat). Ugyanígy javasolt az esetleges átfedések, duplumok felszámolása (pl. két útvonalon is elérhető a BDHT határozatai, különböző időszakokat lefedve).

A DI honlapja alatti *Egyéb információk* menüpont funkcióját, fenntartását javasolt átgondolni. Jelenleg pár doktorandusz szakmai CV-je, valamint egy ösztöndíjnyertes hallgatóról szóló híradás érhető el alatta.

Ajánlott a MAB hatályon kívüli kritériumaira, eljárásaira történő hivatkozások, utalások eltávolítása (például: *"működő doktori iskolákra vonatkozó, szervezeti és személyi javaslatokat, amelyeket – szükség esetén – a rektor – a fenntartó jóváhagyását követően – a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottsághoz véleményezésre benyújt"*) a szabályzó dokumentumokból.

ESG 1.10 Rendszeres külső minőségbiztosítás

A DI a MAB doktori iskolákra vonatkozó akkreditációs eljárásán túl más külső minőségbiztosítási eljárást jelenleg nem alkalmaz.

Látogató Bizottság

Elnök: Séllei Nóra, egyetemi tanár, Debreceni Egyetem

Tagok:

Mekis János, egyetemi docens, Pécsi Tudományegyetem

Miskolciné Mikáczó Andrea, egyetemi docens, Szent István Egyetem

Fejes Richárd, doktorandusz, Eötvös Loránd Tudományegyetem

Dányi Beatrix, szakreferens, Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság

Online interjúk időpontja: 2020. október 13.